

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce (co se nehodí, škrtněte): diplomová / ~~bakalářská~~

Posudek (co se nehodí, škrtněte): ~~vedoucího~~ / oponenta

Práci hodnotil(a) (u externích hodnotitelů uveďte též adresu a funkci ve firmě):

Práci předložil(a): bc. Nela Drunecká

Název práce: Když roboti mluví: Analýza komunikačních modelů UI ve sci-fi podle Griceovy koncepce jazyka

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Za cíl práce si autorka klade 1) „zjistit, zda je možné označit umělou inteligenci za rozumovou, podrobíme-li gesta umělé inteligence analýze po vzoru Griceovy koncepce jazyka; 2) a zda budí schopnost komunikace ze strany umělé inteligence v člověku nedůvěru až strach. Autorka nedefinuje jasně, co myslí „rozumovou inteligencí“, ale zdá se, že má tendenci tento pojem vztahovat k vědomé UI. Tento cíl považuji za částečně naplněný. Druhý cíl práce byl naplněn, jeho rozpracování je však v práci věnován nepoměrně menší prostor.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Obsahové zpracování odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce studentů ZČU. Autorka se snaží o originální aplikaci Griceovy teorie na komunikaci člověka a stroje, což je osvěžující, ovšem její východiska nejsou v práci dobře obhájena a celkový výsledek je tedy nepřesvědčivý.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

I když se autorce nepodařilo předložit text prostý gramatických chyb, je její projev kultivovaný. K formální úpravě textu nemám výhrady. Jediné, co mě překvapilo, byla nutnost hledat u motta každé kapitoly autora v poznámkovém aparátu. Byla to vždy zvláštní chvíle napětí.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Jde bezesporu o zajímavé a originální téma, nicméně aplikace Griceovy teorie komunikace tak, jak ji autorka vyložila v kapitole 3, mi připadá nešťastná nejen v případě UI, ale i v případě, že by byla takto aplikována na člověka. Autorka se snaží v kap. 4 a 5 určit u vybraných komunikačních situací, zda odpovídají Griceově teorii komunikace. Ty příklady, u nichž autorka shledává, že jsou tzv. ne-Griceovské pak tvrdí, že UI/robot komunikuje nerozumově, popřípadě bez intence, tedy bez záměru.

Kromě Griceovy teorie komunikace autorka vychází z notoricky známých Asimových zákonů robotiky a tam, kde je nalézá jako vysvětlení pro porušení Griceovských maxim, je uvádí jako důvod pro zneuznání intencionální komunikace na straně UI. Toto východisko je mi nesrozumitelné, v práci není nijak blíže objasněno. Asimovy

zákony jsou v zásadě etickým kodexem umělých entit a bez ohledu na to, zda byly „naprogramovány“ či si je robot osvojil např. v procesu učení, nejsou podle mého názoru kritériem intence, rozhodně ne vylučujícím. Robotické zákony autorka využívá zejména tam, kde dochází ze strany UI k porušení Griceovských maxim, což ovšem v případě lidské komunikace obvykle ukazuje na intenci sdělit více, než se explicitně říká. Otázkou zůstává, proč tomu tak není v případě, kdy je některá z maxim porušena kvůli „programu“ robota. Tímto přístupem se autorka dopouští pro mě nepochopitelného zjednodušení při rozlišování slabé a silné umělé inteligence v tématu, pro něž je toto vymezení stěžejní. Sama si tím zavřela cestu ke smysluplnému závěru své práce.

Kromě jednání dle robotických zákonů, pak autorka jako ne-griceovskou komunikaci identifikuje ty případy, kdy zároveň druhý fiktivní mluvčí (lidská postava v příběhu) sama interpretuje tuto komunikaci jako bez záměru, naprogramovanou či nerozumovou.

Velkým problémem práce je snaha oddělit od sebe intenci, racionalitu a vědomí. Grice v komunikaci vědomí, rozumovost, intenci *předpokládá*, nikoli ji *vyvozuje*, jako se snaží autorka práce. Zároveň Griceova teorie slouží k vysvětlení určitých „překvapivých“ fenoménů v lidské komunikaci (porušení maxim), ale komunikaci jako takovou tímto nevymezuje absolutně.

Výsledkem této části práce je, že se sice dozvíme, kdy byla porušena která maxima v jednotlivých situacích, ale o komunikaci člověka a stroje to neříká nic. Způsob, kterým autorka analyzuje jednotlivé komunikační situace mezi člověkem a strojem, by vedl ke stejným výsledkům u komunikace mezi lidmi. Pokud autorčino rozdělení nemá vést alespoň k naznačení hranice mezi člověkem a strojem, pak nechápu, k čemu ho zde bylo užito. Na druhou stranu, pokud k tomuto rozlišení určeno bylo, je třeba podotknout, že velká část lidské komunikace se k té strojové dle použitého schématu rovněž řadí.

Druhá část práce, která se věnuje uncanny valley, je zdařilejší, ale stále pracuje s neargumentovaným východiskem, že program brání intenci (a vědomí).

Kladnou stránkou práce je jednoznačně příjemný a kultivovaný projev autorky.

Na s. 58 autorka používá pojem „kontejner“. Preferovala bych, kdyby zůstala u zavedeného „vehikula“, které používáme v teorii jazyka a semiotice běžně (např. u Pearce).

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Vysvětlete, proč považujete příklad č. 3 na s. 18 za komunikační situaci (ideálně bez použití argumentu, že vše je vlastně jazyk a komunikace).

2. Vysvětlete proč chování robota/UI dle Asimových zákonů interpretujete vždy jako bez intence.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Dobře, při přesvědčivé obhajobě velmi dobře.

Datum: 23. 5. 2016

Podpis: PhDr. Eva Žáčková, Ph.D.